

Doktor í læknisfræði

„Barrett“ slímhúðarbreytingar í vélinda

Dr. Sunna Guðlaugsdóttir.

Sunna Guðlaugsdóttir lyflæknir og sérfræðingur í meltingarsjúkdómum varði doktorsritgerð sína við Erasmus-læknaháskólann í Rotterdam þann 15. maí síðastliðinn. Ritgerðin heitir *Barrett's Esophagus – High cancer risk groups, cardiovascular co-morbidity and interaction with Helicobacter pylori*. Leiðbeinandi var prófessor JHP Wilson. Andmælendur voru prófessorarnir dr. B Stricker, dr. EJ Kuipers, dr. HW Tilanus, dr. H. van Dekken og dr. T Splinter.

Ritgerðin fjallar um rannsóknir á sjúklingum með Barrett slímhúðarbreytingar í vélinda. Nafnið „Barrett“ er kennt við breskan skurðlækni sem skilgreindi sjúkdóminn fyrstur manna um miðja síðustu öld. Síðari tíma rannsóknir hafa leitt í ljós að þessar breytingar koma í kjölfar of mikils sýruálags í vélinda vegna bakflæðisjúkdóms. Rakið er sögulegt yfirlit, orsakir og fylgikvillar þar sem alvarlegasti fylgikvilli Barrett er slímfrumukrabbamein í vélinda. Á þeim forsendum er farið sérstaklega yfir kosti og galla þess að fylgja þessum sjúklingum eftir með vélinda og magaspeglunum. Tilgangur verkefnisins var að fá betri innsýn í hvernig best er að þekkja þá Barrett sjúklinga sem hafa aukna áhættu að fá krabbamein í náinni framtíð og athuga hvort þeir hafi auknar líkur á hjarta- og æðasjúkdómum. Í því samhengi voru rannsakaðir áhættuþættir hjarta og æðasjúkdóma bæði hjá Barrett sjúklingum og sjúklingum með vægari slímhúðarbreytingar vegna bakflæðis. Einnig var leitast við að fá innsýn inn í samspil magabakteríunnar *Helicobacter pylori* við bakflæði sjúkdóminn, algengi sýkingarinnar í þessum sérstæða sjúklingahópi og mikilvægi sýkingarmáttar bakteríunnar á slímhúðarbreytingar í maga, þá sérstaklega Barrett sjúklinga. Lýst er áhyggjum þess eðlis að *Helicobacter pylori* magabólgur samhliða notkun á sýrubælandi lyfjum (sérstaklega prótón-pumpu bælurum) flýti fyrir þynningu (forstigsbreyting magakrabbameins) á magaslímhúð. Leitast er við að fá innsýn inn í þetta samspil og áhrif þess á þróun magaslímhúðarbólgunnar.

Rannsóknir verkefnisins voru gerðar í framhaldi af fyrri rannsóknum í Hollandi.

1. Við háskólasjúkrahús Rotterdam (Dijkzigt) á árunum 1994-1996 þar sem Barrett sjúklingar reyndust skammlífar en viðmiðunarhópur (normalþýði). Sérstaklega varð vart aukinnar tíðni hjarta- og æðasjúkdóma.
2. Við háskólasjúkrahús Amsterdam (VU) á árunum

1994-1996 þar sem notkun kröftugra sýrubælandi lyfja, sérstaklega svokallaðra prótónpumpu bælara, jók á þynningu á magaslímhúð í sjúklingum með magabakteríuna *Helicobacter pylori* í magaslímhúð.

Niðurstöður rannsókna Sunnu sýna að hefðbundin eftirlit Barrett sjúklinga með vélinda- og magaspeglun er einungis til heilsufarslegra bóta hjá rétt um 15% þeirra. Gefnar eru heppilegar leiðbeiningar til að vinna eftir og hvernig megi velja Barrett sjúklinga til eftirlits með reglubundnum vélinda og magaspeglunum og vefjasýnatökum til að meta líkur á að þeir fái vélindakrabbamein í náinni framtíð umfram aðra banvæna sjúkdóma. Þeir sjúklingar sem greinast með Barrett sjúkdóm eða vélindabólgur vegna bakflæðis reyndust oftast en viðmiðunarhópur (normalþýði) vera með of háan blóðþrýsting. Barrett sjúklingar á aldrinum 55-80 ára reyndust einnig oftast hafa fengið kransæðastíflu og vera með offituvandamál.

Sjúklingar með Barrett vélinda reyndust vera með lægri tíðni *Helicobacter pylori* sýkingar í maga en viðmiðunarhópur. Sá munur var meira áberandi þegar litið var á stofn með mikinn sýkingamátt sem styður þá tilgátu að ákveðnir *Helicobacter pylori* stofnar geti verndað gegn myndun Barrett vélinda. Niðurstöður benda einnig til þess að sýrubælandi lyf sem bæla starfsemi prótónpumpunnar í magaslímhúð minnki magabólguvirkni og þéttleika *Helicobacter pylori* bakteríunnar hver sem sýkingarmáttur bakteríunnar er. Þrátt fyrir það var slímhúðarþynning í magahelli og slímhúðarbreytingar í maga með tengsl við magakrabbamein marktækt algengari í þeim sem voru sýktir af stofni með meiri sýkingarmátt og á viðhaldsmeðferð með sýrubælandi lyfjum sem bæla starfsemi prótónpumpunnar í magaslímhúð.

Sunna er fædd í Reykjavík 1962 og foreldrar hennar eru Guðlaugur Maggi Einarsson hæstaréttarlögmaður og Svanlaug Þorgeirsdóttir talsímavörður. Eiginmaður Sunnu er Snorri Ingimarsson rafmagnsverkfræðingur og tölvunarfræðingur. Rekur hann eigin verkfræðistofu. Börn þeirra eru: Svanlaug Dögg f. 1981, Stefán Karl f. 1986 og Sigurþór Maggi f. 2002.

Sunna lauk stúdentsprófi frá Fjölbautaskólanum í Breiðholti 1981 og almennu læknaprófi frá Háskóla Íslands 1989. Hún starfaði 1989-1993 á mismunandi deildum við Landspítala þar til hún stundaði sérfræði-

nám í almennum lyflækningum 1993-1997 við Zuiderziekenhuis (Medisch Centrum Rijnmond Zuid) í Rotterdam. Á árunum 1997-2001 lauk hún almenna lyflæknanáminu ásamt undirsérgrein í meltingarsjúkdómum við háskólasjúkrahús Rotterdam (Dijkzigt) sem lauk með þarlandri og hételndri sérfræðiviðurkenningu í báðum greinum.

Sunna hefur nýlega hlotið viðurkenninguna „The European Diploma of Gastroenterology“ frá stjórn

Evrópusamtaka í meltingarsjúkdómum („European Board of Gastroenterology“). Hún starfar sem lyflæknir og meltingarsérfræðingur við Sjúkrahúss Akraness og hefur opnað stofu í Læknasetrinu Mjódd í sömu greinum. Nýlega hefur hún ásamt fjórum öðrum meltingarsérfræðingum stofnað Meltingarsetrið ehf. sem er til húsa í Læknasetrinu og starfrækir rannsóknarstofu í meltingarsjúkdómum og er hún meðal annars framkvæmdastjóri fyrirtækisins.